Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 22.12.2015, sen. zn. 29 ICdo 5/2014, ECLI:CZ:NS:2015:29.ICDO.5.2014.1

Číslo: 2/2017

Právní věta: Rozhodnutí, jímž soudní exekutor určuje náklady exekuce (pro účely jejich vymožení některým ze způsobů určených v exekučním příkazu k provedení exekuce ukládající zaplacení peněžité částky) (příkaz k úhradě nákladů exekuce), je ve smyslu ustanovení § 109 odst. 1 písm. c) insolvenčního zákona „prováděním exekuce“ a nikoli jejím „nařízením“.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 22.12.2015

Spisová značka: 29 ICdo 5/2014

Číslo rozhodnutí: 2

Číslo sešitu: 1

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Exekuce, Insolvence

Předpisy: § 109 odst. 1 písm. c) IZ
§ 46 odst. 6 předpisu č. 120/2001Sb. ve znění do 31.12.2012

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud zrušil rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 24. 10. 2013, sp. zn. 44 ICm 869/2011, 101 VSPH 267/2013 (KSUL 44 INS 14403/2010), a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

I.
Dosavadní průběh řízení

1. Rozsudkem ze dne 12. 2. 2013, č. j. 44 ICm 869/2011-40, rozhodl Krajský soud v Ústí nad Labem (dále jen „insolvenční soud“) o žalobě insolvenčního správce dlužníků V. V. a I. V. , směřující proti žalovanému JUDr. O. M., LL. M., tak, že určil, že pohledávka žalovaného za I. V., ve výši 7800 Kč nebyla do insolvenčního řízení vedeného před Krajským soudem v Ústí nad Labem pod sp. zn. KSUL 44 INS 14403/2010 přihlášena po právu (bod I. výroku). Dále insolvenční soud rozhodl o nákladech řízení (bod II. výroku).

2. Insolvenční soud vyšel z ustanovení § 109 odst. 1 písm. c] a § 199 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), a z ustanovení § 46 odst. 6, § 59 odst. 1, § 87, § 88 odst. 1 a 3 a § 89 zákona č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, přičemž dospěl k následujícím závěrům:

[1] Podle názoru odvolacího soudu – srov. rozsudek Vrchního soudu v Praze č. j. 44 ICm 1188/2011, 103 VSPH 111/2012-29 (KSUL 44 INS 14403/2010) }jde o rozsudek ze dne 5. 9. 2012] – nařízenou exekuci nelze v průběhu insolvenčního řízení provést, exekuční příkaz sám není exekučním titulem a exekutor vymůže náklady exekuce a náklady oprávněného na základě příkazu, který je k námitkám účastníka exekuce přezkoumatelný soudem. Nejvyšší soud formuloval v rozhodnutí sp. zn. 20 Cdo 5223/2007 (jde o usnesení ze dne 10. 3. 2008, které je – stejně jako další rozhodnutí Nejvyššího soudu zmíněná níže – dostupné na webových stránkách Nejvyššího soudu) závěr, podle kterého je příkaz ve spojení s usnesením o nařízení exekuce exekučním titulem, který se vykonává v exekučním řízení, v němž byl vydán. Tento závěr pak odpovídá i právní úpravě ustanovení § 59 odst. 1 exekučního řádu, která neupravuje vymožení pohledávky založené příkazem v insolvenčním řízení. Jediný případ, kdy v průběhu insolvenčního řízení může exekutor uspokojit náklady exekuce, upravuje ustanovení § 46 odst. 6 exekučního řádu, a to v situaci, kdy před zahájením insolvenčním řízení má exekutor k dispozici výtěžek exekuce a ten na základě svého rozhodnutí odevzdá insolvenčnímu správci po odečtu nákladů exekuce. Náklady exekuce lze tak vymoci na povinném jen z výtěžku exekuce, a to v exekučním řízení samotném. Tam, kde bude exekuce zastavena pro nemajetnost povinného, je k úhradě těchto nákladů povinen oprávněný.

[2] V dané věci žalovaný předložil jím vydaný příkaz k úhradě nákladů exekuce ze dne 13. 12. 2010, č. j. 124 EX 7155/10-17, jenž nabyl právní moci dne 29. 12. 2010, a ve spojení s usnesením Okresního soudu v Litoměřicích (dále jen „exekuční soud“) ze dne 22. 9. 2010, č. j. 21 EXE 7248/2010-12 (o nařízení exekuce) je exekučním titulem.

[3] V insolvenčním řízení vymáhal žalovaný náklady exekuce pouze v minimální výši podle § 6 odst. 3 a § 13 odst. 1 vyhlášky Ministerstva spravedlnosti č. 330/2001 Sb., o odměně a náhradách soudního exekutora, o odměně a náhradě hotových výdajů správce podniku a o podmínkách pojištění odpovědnosti za škody způsobené exekutorem (dále jen „vyhláška“), a neměl k dispozici žádný výtěžek exekuce, z něhož by mohl odečíst náklady exekuce ve smyslu § 46 odst. 6 exekučního řádu

[4] Vzhledem k (výše citovaným) závěrům Vrchního soudu v Praze žalobce právem popřel pohledávku žalovaného, neboť tu nelze uspokojit v insolvenčním řízení.

3. K odvolání žalovaného Vrchní soud v Praze rozsudkem ze dne 24. 10. 2013, č. j. 44 ICm 869/2011, 101 VSPH 267/2013-70 (KSUL 44 INS 14403/2010), změnil rozsudek insolvenčního soudu tak, že žalobu o požadované určení zamítl (první výrok) a rozhodl o nákladech řízení před soudy obou stupňů (druhý výrok).

4. Odvolací soud při přezkoumání odvoláním napadeného rozhodnutí vyšel zejména z toho, že:

[1] Usnesením ze dne 22. 9. 2010, č. j. 21 EXE 7248/2010-12, nařídil exekuční soud exekuci na majetek povinné I. V. podle vykonatelného rozhodnutí Českého telekomunikačního úřadu k uspokojení pohledávky oprávněného (Telefonica 02 CZ Republic, a. s.) ve výši 12 172 Kč s příslušenstvím, pro náklady předcházejícího nalézacího řízení ve výši 488 Kč, pro náklady oprávněného v exekučním řízení a pro náklady exekuce, které určí soudní exekutor v příkazu k úhradě nákladů exekuce. Provedením exekuce pověřil exekuční soud žalovaného.

[2] Příkazem k úhradě nákladů exekuce ze dne 13. 12. 2010, č. j. 124 EX 7155/10-17, jenž nabyl právní moci a stal se vykonatelným dne 29. 12. 2010, rozhodl žalovaný jako soudní exekutor v exekuční věci oprávněného proti povinné I. V., že I. V. je povinna uhradit „náklady exekuce náklady oprávněného“, jež se určují tak, že odměna na exekutora činí 3 000 Kč, hotové výdaje exekutora činí 3 500 Kč a daň z přidané hodnoty činí 1 300 Kč, celkem tedy jde o

částku 7 800 Kč.

5. Na tomto základě odvolací soud – vycházeje z ustanovení § 87, § 88 odst. 1 a 3 a § 89 exekučního řádu – dospěl k následujícím závěrům:

[1] Není správný závěr insolvenčního soudu, že náklady exekutora, byť jsou obsaženy v jeho pravomocném a vykonatelném exekučním příkazu, nelze v insolvenčním řízení uspokojit, neboť je lze uspokojit jen z výtěžku exekuce v exekučním řízení samotném (k čemuž nedošlo). Odvolací si přitom je vědom opačného rozhodnutí senátu 103 VSPH, jež však konzistentně nesdílí, stejně jako senát 102 VSPH; srov. např. rozhodnutí sp. zn. (správně sen. zn.) 101 VSPH 209/2011 (jde o rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 26. 1. 2012, č. j. 41 ICm 1923/2011, 101 VSPH 209/2011-42 /KSPH 41 INS 2788/2011/ nebo 102 VSPH 15/2011).

[2] Odvolací soud je přesvědčen, že náklady exekuce (v přezkoumávané věci jde o odměnu exekutora, o náhradu jeho paušálně určených hotových výdajů a o daň z přidané hodnoty) nejsou ničím jiným než náklady (exekučního) řízení, přičemž rozhodování o nich zákon primárně svěřuje soudnímu exekutorovi, který tak činí příkazem k úhradě nákladů exekuce.

[3] Judikatura (např. usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 20 Cdo 5223/2007) dovozuje, že příkazem k úhradě nákladů exekuce soudní exekutor určuje konkrétní výši a jednotlivé složky nákladů exekuce, aniž by stanovil způsob, kterým budou vymoženy. Příkaz je ve spojení s usnesením o nařízení exekuce exekučním titulem, který se vymáhá v exekučním řízení, v němž byl vydán (srov. § 87 odst. 4 a § 88 odst. 1 a 2 exekučního řádu), přičemž způsob provedení exekuce je stanoven v exekučním příkazu (srov. § 47 odst. 1 a § 48 písm. f/ exekučního řádu). Pouze při podání námitek proti tomuto příkazu některým z účastníků se přenáší rozhodování o nákladech exekuce na soud, který rozhodne o důvodnosti námitek (jestliže jim zcela nevyhoví sám exekutor); srov. § 88 odst. 3 a 4 exekučního řádu.

[4] Jsou-li tedy náklady exekutora pohledávkou z titulu práva na náhradu nákladů řízení, jsou v dané věci aplikovatelné i závěry právní teorie (např. DRÁPAL, L., BUREŠ, J. a kol.: Občanský soudní řád I. § 1 až 200za. Komentář. 1. vydání. Praha, C. H. Beck, 2009, s. 1009) a judikatury (např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 9. 2007, sp. zn. 29 Cdo 238/2007 /jde o rozhodnutí uveřejněné v časopise Soudní judikatura číslo 7, ročník 2008, pod číslem 92/), podle nichž nárok na náhradu nákladů řízení má základ v procesním právu a vzniká na základě pravomocného rozhodnutí, které má v tomto směru konstitutivní povahu. V případě exekučního řízení jde o pravomocné soudní rozhodnutí, jímž je exekutorovi vůči některému z účastníků exekučního řízení přiznáno právo na náhradu nákladů exekuce, nebo – a opakovaně to budiž zdůrazněno – o exekutorem vydaný příkaz k úhradě nákladů exekuce.

[5] Podle názoru odvolacího soudu má exekutor právo na uspokojení nákladů exekuce i v případě, že v průběhu exekuce nebylo k uspokojení pohledávky oprávněného nic vymoženo, když exekutor je v podstatě honorován za to, že byl exekucí pověřen. Názor, že náklady exekuce mohou být vyčísleny až po jejím skončení a že exekutor má nárok na náhradu nákladů exekuce jen v případě, že na uspokojení pohledávky oprávněného něco vymůže, nevyplývá ani z exekučního řádu, ani z vyhlášky.

[6] Odvolací soud se neztotožňuje s argumentací žalobce, že pohledávku popřel po právu, neboť dosud není zřejmé, zda náklady exekuce ponese povinný (dlužník) či oprávněný. Podle § 271 zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu (dále též jen „o. s. ř.“), jenž se použije i pro exekuční řízení, platí, že dojde-li k zastavení nařízeného výkonu rozhodnutí, rozhodne soud o náhradě nákladů, které účastníkům prováděním výkonu rozhodnutí vznikly podle toho, z jakého důvodu k zastavení výkonu rozhodnutí došlo s tím, že může také zrušit dosud vydaná

rozhodnutí o nákladech výkonu, popřípadě uložit oprávněnému, aby vrátil, co mu povinný na náklady výkonu rozhodnutí již zaplatil.

[7] Z těchto důvodů odvolací soud změnil rozsudek insolvenčního soudu a žalobu zamítl.

II.
Dovolání a vyjádření k němu

6. Proti rozsudku odvolacího soudu podal žalobce dovolání, jehož přípustnost opírá o ustanovení § 237 o. s. ř., s tím, že jde o otázku procesního práva dovolacím soudem dosud jednoznačně nevyřešenou, přičemž (jak je patrno z rozhodnutí odvolacího soudu, z nějž vyšel insolvenční soud, na straně jedné, a z napadeného rozhodnutí na straně druhé) dva senáty odvolacího soudu posoudily tutéž otázku opačně. V dovolání namítá (posuzováno podle obsahu), že napadené rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci, tedy, že je dán dovolací důvod uvedený v § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř., a požaduje, aby Nejvyšší soud napadené rozhodnutí zrušil a věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení.

7. Dovolatel poukazuje na to, že žalobu založil na následujících argumentech:

[1] Exekuční řízení se zahájením insolvenčního řízení nepřerušuje (exekuci pouze nelze provést). Z žádného zákonného ustanovení pak nevyplývá, že by účastník jakéhokoliv „nepřerušeného“ řízení mohl uplatnit své náklady vzniklé účastí v „nepřerušeném“ řízení v jiném zahájeném či probíhajícím řízení (v tomto případě v insolvenčním řízení).

[2] Exekuční řád řeší v § 46 odst. 6 (nyní odst. 7) situaci, kdy exekutor vymohl část pohledávky oprávněného (věřitele v insolvenčním řízení), kterou nevydal oprávněnému, tak, že exekutor vydá usnesení, kterým po odpočtu nákladů exekuce vydá zbývající výtěžek insolvenčnímu správci. Kdyby měl zákonodárce v úmyslu řešit i opačnou situaci (tedy případ, kdy exekutor nevymůže nic nebo méně, než jsou jeho náklady) tak, že by exekutor mohl uplatnit nárok na náklady exekuce nebo na jejich doplatek přihláškou v insolvenčním řízení, pak by to bylo v zákoně uvedeno a řešeno. Z ničeho nevyplývá, že by „zbývající výtěžek“ mohl mít zápornou hodnotu (tj. být nárokem uplatnitelným v insolvenčním řízení).

[3] Dle § 87 exekučního řádu vymůže exekutor (svoje) náklady exekuce a náklady oprávněného na základě příkazu k úhradě nákladů exekuce, a to některým ze způsobů určených v exekučním příkazu k provedení exekuce ukládající zaplacení peněžité částky. V § 59 odst. 1 exekučního řádu je uvedeno, jakým způsobem může být provedena exekuce ukládající zaplacení peněžité částky; ani tam se však neuvádí, že by exekuce mohla být provedena přihláškou k insolvenčnímu řízení (když po zahájení insolvenčního řízení navíc nelze exekuci žádným způsobem provést – § 109 odst. 1 písm. c/ insolvenčního zákona).

[4] Exekuční příkazy, stejně jako příkazy k úhradě nákladů exekuce, jsou právním úkonem (právním jednáním) prováděné exekuce a z ničeho nevyplývá jejich vykonatelnost mimo exekuční řízení. To vyplývá z ustanovení § 40 odst. 1 exekučního řádu, když exekuční příkazy nejsou uvedeny mezi exekučními tituly; doplnění slov „nebo exekutora“ se stěží může týkat exekučních příkazů, jejichž účinky zanikají provedením exekuce nebo jejím zastavením (§ 47 odst. 5 exekučního řádu). Mimo exekuční řízení lze uplatnit teprve nárok vyplývající z usnesení exekutora nebo exekučního soudu o zastavení exekuce podle § 55 exekučního řádu, ukládajícího zaplatit nebo doplatit jednotlivé nároky (takové usnesení bude exekučním titulem).

[5] Dle § 46 odst. 6 (nyní odst. 7) exekučního řádu platilo, že stanoví-li zvláštní právní předpis

(v tomto případě insolvenční zákon), že exekuci nelze provést, nečiní exekutor žádné úkony směřující k provedení exekuce. Jelikož insolvenční řízení bylo zahájeno 29. 11. 2010, pak příkaz k úhradě nákladů exekuce, který je (dle dovolatele) úkonem (jednáním) směřujícím k provedení exekuce, vydaný po tomto datu, odporuje ustanovení § 46 odst. 6 (nyní odst. 7) exekučního řádu.

8. Dovolatel si je vědom toho, že po podání žaloby a zejména pak ke dni podání dovolání, se změnila některá ustanovení insolvenčního zákona i exekučního řádu, míní však, že ani po těchto změnách z ničeho nevyplývá, že by nesporně zákonný nárok soudního exekutora na náhradu nákladů exekuce mohl být řešen přihláškou k insolvenčnímu řízení (přičemž není zodpovězena ani otázka, zda taková přihláška není nepřípustným provedením exekuce).

9. Odvolacímu soudu dovolatel vytýká, že se jeho argumenty nevypořádal. Rozhodnutí Nejvyššího soudu, na která odkazuje napadené rozhodnutí (sp. zn. 20 Cdo 5223/2007 a 29 Cdo 238/2007), řeší jiné právní otázky. Při odkazu na rozhodnutí sp. zn. 20 Cdo 5223/2007 pak odvolací soud správně uvedl, že nárok uplatněný příkazem k úhradě nákladů exekuce se vymáhá v exekučním řízení, v němž byl vydán (a nikoli mimo ně v insolvenčním řízení).

10. Odvolací soud se též nevypořádal s otázkou, zda příkazy k úhradě nákladů exekuce jsou právními úkony (právními jednáními) provádění exekuce, tedy s otázkou zda zkoumaný příkaz k úhradě nákladů exekuce byl platným právním úkonem (právním jednáním) vzhledem k ustanovení § 109 odst. 1 písm. c) insolvenčního zákona.

11. Dovolatel zdůrazňuje, že nikterak nezpochybňuje (a nezpochybňoval) právo soudních exekutorů na náhradu nákladů exekuce, i když nebylo (lhostejno proč) vymoženo ničeho, že však jakékoli právo lze uplatnit pouze zákonnými způsoby.

12. Na výše uvedeném základě dovolatel uzavírá, že insolvenční zákon a exekuční řád nepřipouštějí (ani v současném znění) uplatnění nároku soudního exekutora na náhradu nákladů exekuce stanovených příkazem k úhradě nákladů exekuce přihláškou k insolvenčnímu řízení povinného a vymožení nákladů exekuce v rámci insolvenčního řízení povinného.

III.
Přípustnost dovolání

13. S přihlédnutím k době vydání napadeného rozhodnutí je pro dovolací řízení rozhodný občanský soudní řád ve znění účinném od 1. 1. 2013 do 31. 12. 2013 (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 5. 2014, sen. zn. 29 ICdo 33/2014, uveřejněné pod číslem 92/2014 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek) a insolvenční zákon ve znění účinném do 31. 12. 2013.

14. Dovolání v této věci je přípustné podle § 237 o. s. ř., když dovoláním otevřené otázky procesního práva nebyly zčásti vyřešeny (v insolvenčních souvislostech) v rozhodování dovolacího soudu a zčásti jsou odpovědi na tyto otázky podané odvolacím soudem v rozporu s níže označenou judikaturou Nejvyššího soudu.

IV.
Důvodnost dovolání

15. Vady řízení, k nimž Nejvyšší soud u přípustného dovolání přihlíží z úřední povinnosti (§ 242 odst. 3 o. s. ř.), nejsou dovoláním namítány a ze spisu se nepodávají, Nejvyšší soud se proto – v hranicích právních otázek vymezených dovoláním – zabýval tím, zda je dán dovolací důvod uplatněný dovolatelem, tedy správností právního posouzení věci odvolacím soudem.

16. Právní posouzení věci je obecně nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

17. Skutkový stav věci, jak byl zjištěn soudy nižších stupňů, dovoláním nebyl (ani nemohl být) zpochybněn a Nejvyšší soud z něj při dalších úvahách vychází.

18. Procesní (insolvenční) rámec dané věci (z nějž vyšly oba soudy a jenž nebyl v incidenčním sporu zpochybňován žádným z účastníků) je dán existencí insolvenčního řízení vedeného na majetek dlužníků (manželů V. V. a I. V.) na základě jejich insolvenčních návrhů; oba podali své insolvenční návrhy 29. 11. 2010 a insolvenční soud téhož dne zveřejnil v insolvenčním rejstříku vyhlášky, kterými oznámil zahájení insolvenčního řízení. Usnesením ze dne 2. 12. 2010 spojil insolvenční soud insolvenční věci obou dlužníků ke společnému řízení, usnesením ze dne 1. 2. 2011 (které nabylo právní moci téhož dne) zjistil insolvenční soud úpadek dlužníků a povolil jim řešení úpadku oddlužením a usnesením ze dne 17. 3. 2011 schválil insolvenční soud způsob oddlužení dlužníků plněním splátkového kalendáře.

19. Rozhodnutí o úpadku dlužníků bylo vydáno již 1. 2. 2011, takže proces přezkoumání pohledávky žalovaného se řídí (vzhledem k článku II bodu 1. přechodných ustanovení k zákonu č. 69/2011 Sb.) ustanoveními insolvenčního zákona ve znění účinném do 30. 3. 2011 (tj. naposledy ve znění zákona č. 409/2010 Sb.); srov. též usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 4. 2012, sen. zn. 29 ICdo 7/2012, uveřejněné pod č. 113/2012 Sb. rozh. obč.

20. Podle ustanovení § 109 insolvenčního zákona se pojí se zahájením insolvenčního řízení mimo jiné i ten účinek, že výkon rozhodnutí či exekuci, která by postihovala majetek ve vlastnictví dlužníka, jakož i jiný majetek, který náleží do majetkové podstaty, lze nařídit, nelze jej však provést (odstavec 1 písm. c/). Účinky zahájení insolvenčního řízení nastávají okamžikem zveřejnění vyhlášky, kterou se oznamuje zahájení insolvenčního řízení, v insolvenčním rejstříku (odstavec 4).

21. V této podobě, pro věc rozhodné, platilo citované ustanovení insolvenčního zákona jak v době, kdy nastaly účinky spojené se zahájením insolvenčního řízení vedeného na majetek I. V. (povinné) (29. 11. 2010), tak v době, kdy žalovaný vydal příkaz k úhradě nákladů exekuce (13. 12. 2010) a kdy byl zjištěn úpadek dlužníků (1. 2. 2011) a kdy jim bylo schváleno oddlužení plněním splátkového kalendáře (17. 3. 2011).

22. Budiž dále řečeno, že do vydání napadeného rozhodnutí nedoznalo změny ustanovení § 109 odst. 4 insolvenčního zákona; ustanovení § 109 odst. 1 písm. c) insolvenčního zákona bylo v mezidobí změněno (s účinností od 1. 1. 2013, po novele provedené zákonem č. 396/2012 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony) do následující podoby: „výkon rozhodnutí či exekuci, která by postihovala majetek ve vlastnictví dlužníka, jakož i jiný majetek, který náleží do majetkové podstaty, lze nařídit nebo zahájit, nelze jej však provést; k úkonům a rozhodnutím, které tomu odporují, se nepřihlíží.“ Tato změna však neměla (nemá) vliv na právní posouzení dané věci, když exekuce na majetek I. V. byla „nařízena“ (o „zahájení exekuce“ ve smyslu pozdější změny nešlo) a závěr, že k úkonům a rozhodnutím, které odporují zákazu plynoucímu z § 109 odst. 1 písm. c) insolvenčního zákona, ve znění účinném do 31. 12. 2012, „se nepřihlíží“, byl pro rozhodné období dán (bylo lze jej dovodit) i bez jeho výslovného zakotvení v části věty za středníkem označeného ustanovení.

23. Dle ustanovení § 46 odst. 6 exekučního řádu, je-li exekuční řízení podle zvláštního právního předpisu přerušeno nebo zvláštní právní předpis stanoví, že exekuci nelze provést, exekutor nečiní žádné úkony směřující k provedení exekuce, pokud zákon nestanoví jinak. Insolvenčnímu správci exekutor vydá výtěžek exekuce bezodkladně po právní moci usnesení, kterým rozhodne po odpočtu

nákladů exekuce o vydání výtěžku insolvenčnímu správci.

24. I zde budiž řečeno, že do vydání napadeného rozhodnutí doznalo ustanovení § 46 odst. 6 exekučního řádu změny jen potud, že se v něm uvedené pravidlo přesunulo (opět s účinností od 1. 1. 2013, po novele provedené zákonem. č. 396/2012 Sb.) v § 46 exekučního řádu do odstavce 7.

25. Podle ustanovení § 87 exekučního řádu náklady exekuce jsou odměna exekutora, náhrada paušálně určených či účelně vynaložených hotových výdajů, náhrada za ztrátu času při provádění exekuce, náhrada za doručení písemností, odměna a náhrada nákladů správce podniku, a je-li exekutor nebo správce podniku plátcem daně z přidané hodnoty, je nákladem exekuce rovněž příslušná daň z přidané hodnoty podle zvláštního právního předpisu (dále jen „náklady exekuce“) (odstavec 1). Náklady exekuce hradí exekutorovi povinný (odstavec 3). Náklady exekuce a náklady oprávněného vymůže exekutor na základě příkazu k úhradě nákladů exekuce, a to některým ze způsobů určených v exekučním příkazu k provedení exekuce ukládající zaplacení peněžité částky (odstavec 4).

Dle ustanovení § 88 odst. 1 exekučního řádu náklady exekuce a náklady oprávněného určuje exekutor v příkazu k úhradě nákladů exekuce, který doručí oprávněnému a povinnému.

Ustanovení § 89 exekučního řádu pak určuje, že dojde-li k zastavení exekuce, hradí náklady exekuce a náklady účastníků ten, který zastavení zavinil. V případě zastavení exekuce pro nemajetnost povinného hradí paušálně určené či účelně vynaložené výdaje exekutorovi oprávněný. Pro případ zastavení exekuce pro nemajetnost povinného si může oprávněný s exekutorem předem sjednat výši účelně vynaložených výdajů.

26. V této podobě, pro věc rozhodné, platila citovaná ustanovení § 87 odst. 1 a 4, § 88 odst. 1 a § 89 exekučního řádu v době vydání příkazu k úhradě nákladů exekuce (13. 12. 2010).

27. Výkladem ustanovení § 46 odst. 7 exekučního řádu (ve znění účinném od 1.1. 2013) ve vazbě na insolvenční zákon (byť již ve znění účinném od 1. 1. 2014) se Nejvyšší soud zabýval v usnesení ze dne 23. 10. 2014, sp. zn. 21 Cdo 3182/2014, uveřejněném pod číslem 32/2015 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek (dále jen „R 32/2015“). V něm ozřejmil (akcentuje znění základních zásad insolvenčního řízení obsažených v § 5 odst. 1 písm. a/ a b/ insolvenčního zákona), že zásada poměrného uspokojení věřitelů v insolvenčním řízení se nutně musí vztahovat i na soudního exekutora, kterému v průběhu vedení exekuce vznikají náklady (exekuce) uvedené v § 87 odst. 1 exekučního řádu. V okamžiku, kdy soudní exekutor vymohl při provádění exekuce pohledávku (její část), vzniká mu právo na náhradu nákladů řízení. Jestliže má z tohoto titulu pohledávku vůči povinnému – „úpadci“ (rozuměj /insolvenčnímu/ dlužníku) (ať již vymahatelnou podle příkazu k úhradě nákladů exekuce nebo ne), je povinen ji přihlásit v přihlašovací lhůtě do insolvenčního řízení k jejímu uspokojení z majetkové podstaty „úpadce“ (rozuměj /insolvenčního/ dlužníka), jak správně dovozuje dovolatel „v řadě s ostatními věřiteli“. V opačném případě (rozhodnutím podle ustanovení § 46 odst. 7 exekučního řádu a vydáním vymoženého plnění po odečtení nákladů exekuce) by došlo k nepřípustnému zvýhodnění jednoho z věřitelů „úpadce“ (rozuměj /insolvenčního/ dlužníka). Aplikovat ustanovení § 46 odst. 7 věta druhá exekučního řádu v jeho doslovném znění proto nelze. Jinak řečeno (uzavřel Nejvyšší soud v R 32/2015), soudní exekutor je povinen po zahájení insolvenčního řízení na majetek v exekuci povinného vydat do majetkové podstaty „úpadce“ (rozuměj /insolvenčního/ dlužníka) jím v exekuci vymožené plnění bez odpočtu nákladů exekuce a jako věřitel „úpadce“ (rozuměj (insolvenčního) dlužníka) náklady exekuce (svoji pohledávku) přihlásí do insolvenčního řízení.

28. Ze závěrů obsažených v R 32/2015 k výkladu § 46 odst. 7 exekučního řádu (ve znění účinném od 1. 1. 2013) Nejvyšší soud ve své rozhodovací praxi konstantně vychází (srov. např. usnesení

Nejvyššího soudu ze dne 18. 3. 2015, sp. zn. 21 Cdo 4599/2014, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. 4. 2015, sp. zn. 26 Cdo 1179/2015, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 1. 10. 2015, sp. zn. 26 Cdo 3906/2015, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 18. 11. 2015, sp. zn. 26 Cdo 3660/2015 a usnesení Nejvyššího soudu ze dne 18. .11 2015, sp. zn. 26 Cdo 3759/2015).

29. S přihlédnutím ke shodné dikci se tyto závěry uplatní rovněž při výkladu ustanovení § 46 odst. 6 exekučního řádu ve znění účinném do 31. 12. 2012 (pro tuto věc rozhodném). Odtud plyne, že:

> [1] Není správný závěr odvolacího soudu, že pohledávka spočívající v nákladech soudního exekutora (náklady exekuce ve smyslu § 87 odst. 1 exekučního řádu) vzniká až právní mocí rozhodnutí o přiznání těchto nákladů (ať již jde o soudní rozhodnutí nebo o příkaz k úhradě nákladů exekuce vydaný soudním exekutorem) (z R 32/2015 plyne, že tato pohledávka vzniká a může být přihlášena do insolvenčního řízení, i když nejde o pohledávku „vymahatelnou“ /vykonatelnou/).
>
> [2] Není správný názor odvolacího soudu, že právo na náhradu nákladů exekuce vzniká soudnímu exekutorovi vůči povinnému, i když k uspokojení pohledávky oprávněného nebylo v průběhu exekuce ničeho vymoženo (z R 32/2015 plyne, že tato pohledávka vzniká /soudnímu exekutorovi vzniká právo na náhradu nákladů exekuce/ v okamžiku, kdy vymohl při provádění exekuce pohledávku nebo její část).

30. Zbývá dodat, že (v intencích § 87 odst. 4 exekučního řádu) Nejvyšší soud nemá pochyb o tom, že rozhodnutí, jímž soudní exekutor určuje náklady exekuce (pro účely jejich vymožení některým ze způsobů určených v exekučním příkazu k provedení exekuce ukládající zaplacení peněžité částky) (příkaz k úhradě nákladů exekuce) je ve smyslu ustanovení § 109 odst. 1 písm. c) insolvenčního zákona „prováděním exekuce“ a nikoli jejím „nařízením“ (srov. k tomu i dikci § 47 odst. 1 a 2 exekučního řádu, ve znění účinném k 13. 12. 2010 a důvody rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 30. 11. 2010, sp. zn. 25 Cdo 4802/2008, uveřejněného pod č. 69/2011 Sb. rozh. obč.).

31. Odtud plyne, že pohledávka vůči I. V. (povinné) přihlášená žalovaným do insolvenčního řízení jako pohledávka „vykonatelná“, tuto vlastnost nemá, jelikož žalovaný vydal příkaz k úhradě nákladů exekuce poté, co nastaly účinky spojené se zahájením insolvenčního řízení na majetek povinné (I. V.) a pokračoval tedy v provádění exekuce, ač mu to zakazovalo ustanovení § 109 odst. 1 písm. c) insolvenčního zákona (v rozhodném znění). K příkazu k úhradě nákladů exekuce (jenž je prováděním exekuce) vydanému v rozporu s ustanovením § 109 odst. 1 písm. c) insolvenčního zákona (ve znění účinném do 31. 12. 2012) se v insolvenčním řízení nepřihlíží.

32. Napadené rozhodnutí tedy neobstojí, jelikož odvolací soud přijal nesprávné závěry o povaze pohledávky a o tom, že pro vznik pohledávky (vůči povinné) není podstatné, že v průběhu exekuce nebylo k uspokojení pohledávky oprávněného ničeho vymoženo.

33. Nejvyšší soud proto, aniž nařizoval jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.), napadené rozhodnutí zrušil a věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení (§ 243e odst. 1 a 2 o. s. ř.).